

назва для голови (зневаж.), гл'а|д'іти – дієслово «шукати» і його відповідники, ка|л'абуха, ба|йура – велика заглибина на дорозі, заповнена водою.

Аналіз матеріалів, зібраних у селі Авратин Хмельницької області, переконливо доводить, що говірка цього населеного пункту є яскравою, типовою і водночас унікальною складовою подільського говору південно-західного наріччя української мови. Вивчення мовлення старшого покоління, зафіксованого методом спонтанної бесіди, дозволило виявити глибоко вкорінені риси, що характеризують цей діалект на всіх рівнях.

Список використаної літератури

1. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ : Наукова думка, 1990. 163 с.

Андріана Стахів,

andrianastakhiv@gmail.com

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,

Науковий керівник – доктор філософії в галузі філології,
викладач Юлія Костюк

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА У НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІЙ КНИЗІ АНДРІЯ СЕМ'ЯНКІВА «МЕДИЦИНА ДОКАЗОВА І НЕ ДУЖЕ»

Сучасна епоха характеризується стрімким розвитком науки й техніки, що зумовлює активне оновлення та розширення лексичного складу мови, зокрема через формування й функціонування терміносистем у різних галузях знань. У цьому контексті важливо розуміти такі базові поняття як «термін» та «термінологія». А. Загнітко визначає терміни як «номінативні одиниці – слова або словосполуки, використовувані для точного, максимально однозначного визначення понять, які утворюють специфіку різних галузей науки й техніки» [1, с. 806-807]. Відповідно, термінологія має три значення: 1) сукупність термінів, що позначають поняття конкретної наукової чи виробничої галузі; 2) те саме, що термінознавство; 3) сукупність термінів у мові загалом [1, с. 808].

Сьогодні межі функціонування термінології значно розширилися завдяки Інтернету та активному впливу цифрових медіа, що створює нові можливості для науково-популярної літератури, де терміни відіграють важливу роль у точному представленні наукових знань. У таких виданнях спеціалізована лексика адаптується для широкої аудиторії, поєднуючи точність визначень зі зрозумілістю подачі матеріалу, що дозволяє читачеві краще орієнтуватися в сучасних наукових концепціях. Ці особливості добре ілюструє книга Андрія Сем'янків «Медицина доказова і не дуже», де можна побачити, як наукові терміни інтегруються у науково-популярний текст, забезпечуючи його водночас інформативність і зрозумілість для широкої аудиторії.

Особливої уваги в цьому контексті заслуговує медична термінологія, адже саме вона становить ядро лексичної системи книги Андрія Сем'янків та є засобом точного відтворення змісту наукових понять. Медична термінологія вирізняється низкою специфічних рис, які необхідно враховувати під час її дослідження та аналізу. Її найважливішою характеристикою є однозначність:

кожен термін позначає лише одне конкретне поняття і не допускає різночитань. Не менш суттєвою ознакою є точність формулювання, адже будь-яке відхилення або нечіткість може призвести до спотворення змісту. Важливим також є уникнення синонімії, оскільки кожне поняття в медицині має бути виражене лише одним усталеним терміном, що забезпечує єдність і послідовність фахової комунікації. Беручи до уваги зазначені особливості медичної термінології, було здійснено аналіз уживаних у книзі термінів та з'ясовано основні способи їх творення [2, с. 116].

У межах медичної термінології можна виокремити кілька основних лексико-семантичних груп складних термінів. Однією з найпоширеніших груп є назви галузей медицини та фахівців, що в них працюють. Такі лексеми формуються за допомогою продуктивних суфіксоїдів *-логія* та *-лог*, які позначають відповідно науку або спеціалізацію та особу, що нею займається [2, с. 111]. У книзі Андрія Сем'янків *«Медицина доказова і не дуже»* спостерігаємо часте використання цих терміноелементів, зокрема таких назв фахівців, як *мікробіолог, фармаколог, стоматолог, імунолог, вірусолог, кардіолог, проктолог, ринолог, анестезіолог*, а також назв медичних напрямів – *алергологія, імунологія, епідеміологія, неврологія, гастроентерологія, ревматологія, дієтологія* тощо. Проте згадуються також такі розділи медицини, які не утворені за допомогою суфіксоїда *-логія*, зокрема *педіатрія* та *ветеринарія*.

У цій книзі також виокремлюється група термінів, що позначають хвороби та патологічні стани [3, с. 111]. У тексті активно вживаються такі найменування, як *астма, бронхоектатична хвороба, хронічне обструктивне захворювання легень, муковісцидоз, діарея, дисбактеріоз, пневмонія, грип, дихальна інфекція, ГРВІ, риніт, гіпертонічна хвороба, онкологія, депресія, діабет, інсульт, анемія, саркоїдоз, сліпота, інфаркт, кандидоз, гепатит, віспа, герпес, СНІД, церебральний параліч, імунний розлад, аутизм, гіпоксія, протанопія, менінгіт, сепсис, герпес, кір, вітрянка, ревматизм* тощо. З погляду словотвору, частина цих термінів утворена аналітичним шляхом, інші – за допомогою продуктивних суфіксів типу *-оз, -изм (-ізм)*, характерних для медичної термінології. Значну частину становлять іншомовні запозичення, що увійшли до української мови й стали невід'ємною частиною терміносистеми. Також у тексті наявні аббревіатури, які є зручним, стислим та ефективним засобом номінації.

У структурі медичної термінології книги Андрія Сем'янків помітне місце посідають також назви медичних інструментів і приладів [5, с. 51]. До цієї групи належать такі лексеми, як *мікроскоп, небулайзер, ендоскоп, шприц, апарат, електрод, інгалятор*. Вони позначають засоби, за допомогою яких здійснюють діагностику, лікування чи спостереження за станом пацієнта. З погляду словотвору, терміни цієї групи утворені за допомогою продуктивних суфіксів *-скоп* і *-ор (-тор)*, які позначають прилади та інструменти для дослідження, спостереження чи виконання певних медичних процедур.

У творі виокремлюється також група термінів на позначення лікування та різних видів хірургічного втручання [3, с. 111]. У тексті трапляються такі найменування, як *аутогемотерапія, фітотерапія, гідроколонотерапія, хіміотерапія, гіпербарична оксигенація, гомеопатія*. Ці лексеми позначають різноманітні способи лікування – як традиційні, так і сумнівні з погляду

доказової медицини. Характерною особливістю деяких із таких термінів є їхня словотвірна структура: вони утворені за допомогою компонента *-терапія*, який у складі складних слів означає «спосіб» або «метод лікування» на основі того, що назване першою частиною.

У книзі «Медицина доказова і не дуже» також наявна термінологія, що стосується анатомії людини, основу якої становить переважно іменникова лексика на позначення органів і систем людського організму [5, с. 47]. Зокрема, у тексті зустрічаються такі назви органів, як-от: *легені, носоглотка, дихальні шляхи, яєчник, нирки, сечові шляхи, кістки, хрящ, суглоб, апендикс, кишківник, пряма кишка, шлунок, вена, сухожилок, епітелій, оболонка* тощо.

У книзі також згадуються біологічні терміни, які можна систематизувати за такими тематичними групами: до назв організмів належать *збудник* та *бактерія*; до назв на позначення процесів і явищ – *адаптація* та *регенерація*; до назв на позначення частин клітини – *хромосома, еритроцити* та *стовбурові клітини*.

Отже, науково-популярна книга Андрія Сем'янківа «Медицина доказова і не дуже» демонструє широкий спектр термінологічної лексики, яка органічно інтегрується у текст і забезпечує одночасно інформативність і зрозумілість для читача. У книзі представлені різні групи термінів: назви галузей медицини та фахівців, хвороб і патологічних станів, медичних інструментів і приладів, способів лікування, анатомічних об'єктів, організмів, явищ і процесів тощо. Твір ілюструє, як науково-популярна література може поєднувати точність наукових визначень із доступною подачею матеріалу, сприяючи розвитку наукової грамотності та формуванню критичного ставлення до інформації серед широкої аудиторії. Таким чином, дослідження термінології цієї книги підкреслює важливість науково-популярної літератури як засобу поширення достовірних медичних знань у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Загнітко А. П. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 920 с.
2. Левченко В. М., Перхач Р.-Ю.Т. Медична термінологія як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Молодий вчений*, 2021. Вип. 9 (97). С. 115-118.
3. Самойленко О. В. Особливості української медичної термінології. *Закарпатські філологічні студії*, 2020. Вип. 13. Том 1. С. 108–111.
4. Сем'янків А. М. (MED Goblin). Медицина доказова і не дуже. Київ : Віхола, 2021. 272 с.
5. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 160 с.

Стрільчук Катерина,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор
Любов Струганець